

פרשת וישב
תשפ"ה

יושב

והאלים

לע"נ יעקב זאב בן צבי

למה לצאת!?

שעתיד לצאת הוא לחופשי, וחוזר להיות שר וקרוב למלך, שיזכור ויזכיר אותו על מנת שיצא גם הוא לחירות.

הפניה של יוסף אל השר מתבצעת תוך טיעון הגיוני שהעלילו עליו עלילה ואין הוא אשם בסיבת כליאתו, אבל בתחילת דבריו לשר אומר יוסף שעברי הוא ונגנב מארץ העברים, ושואל היערות דבש למה היה צריך יוסף לומר לשר המשקים שנגנב מארץ עברים? מה שהוא טוען שנכלא בלי שפשע זאת סיבה לשחררו, אך לעובדה שנגנב מארץ העברים אין קשר בכלל להיותו בבית האסורים ואין בכך שיקול לשחררו.

אך לפני שנענה על השאלה, נביא את דברי הכלי יקר שאומר על הפסוק שאמר שר המשקים בחלומו "וכוס פרעה בידי", שמכאן למדו רז"ל את החיוב לשתות ארבע כוסות בפסח. ומה הקשר בין פסח לבין חלומו של שר המשקים? עונה הכלי יקר כי שתיית הכוס היא על הצלה מצרה, על ישועה שקרתה לאדם, כמו שאמר דוד המלך "כוס ישועות אשא", ואצל אדם שבוי כלולות כל הצרות כי מרחפות עליו באופן תמידי סכנות הרעב, המוות והעינויים.

כיוון שהזכיר שר המשקים את כוס היין ידע יוסף שהוא עתיד להינצל ולצאת מבית האסורים, גם בני ישראל שהיו משועבדים במצרים הוי תחת כל הסבל של שבוי ושלטו בהם ארבעת הפורענויות – הרעב, הענוי, המוות וכמובן צער השבי, אם כן על ארבע ישועות ראוי לשתות ארבע כוסות ישועה.

אם כן בשבי מצויות הרעות שבפורענויות, ומובן שיוסף ירצה לצאת מאותו צער ויעשה כל השתדלות לשם כך, אך למה להזכיר טיעון שאינו תורם לשחררו?

מתרץ הרב יהונתן אייבשיץ זצ"ל שסיבת רצונו של יוסף לצאת מהמאסר לא הייתה להיפטר מכל אותן מני פורענויות, רצונו לצאת מבית האסורים הייתה שונה לגמרי. יוסף ידע שעיקר שלימות האדם היא בארץ ישראל ושרק בה יכול האדם להגיע לשלימות הדבקות בקב"ה. (המשך בעמוד הבא)

אנדרו היה מאבטח בעיר קטנה במרכז אנגליה, כשהיה בן 37 אירע אירוע תקיפה סמוך למקום עבודתו. הקורבן בתקיפה הגיש תלונה במשטרה ועל פי הנתונים שמסר נפל החשד על אנדרו. השוטרים הגיעו אל אנדרו ועצרו אותו, הוא מצידו טען שהוא לא עשה כלום וסירב להודות בהאשמות שהוטחו בו. אנדרו נלקח למשפט, הטענות שלו לא התקבלו אצל השופטים וכעבור שנה של משפט וחקירות שלחו אותו למאסר ארוך עם אפשרות שחרור אחרי שבע שנים. למרות שאנדרו היה יכול להשתחרר לאחר שבע שנים אם רק היה מודה בעבירה הוא סירב להודות והמשיך לטעון כי אינו אשם. רק לאחר שבע עשרה מיום כניסתו לכלא, גילו החוקרים ראיות חדשות שהוכיחו כי אנדרו באמת אינו אשם. הם ביטלו את הרשעתו על ידי שופטים בבית המשפט לערעורים ושחררו אותו ממאסר.

כאדם שישב בכלא בטעות, מגיע לאנדרו על פי החוק באנגליה לקבל פיצויים מהמדינה על הטעות שעשתה, אך כשהוא הגיע לקבל את הפיצויים הוא ראה שמהסכום הכללי קוזז חלק משמעותי "עלויות אש"ל". כאשר שאל לפשר הדבר הוסבר לו כי במשך השנים בכלא הוא קיבל אוכל ומקום לינה, דברים אלו עולים כסף ועל כן הוא חייב לשלם על הטבות אלו שקיבל. לאחר מאבק ממושך במהלכו אמר שהרגיש כאילו הוא נחטף על ידי המדינה ועכשיו עוד נדרש לשלם על כך, הצליח אנדרו לבטל את ה"חוב" שהושט עליו.

יוסף נמכר לעבד על ידי האחים, הוא מתגלגל ועובר מיד ליד עד שמגיע לבית פוטיפר שהיה משרי המלך, אך שם מועללת עליו עלילה על ידי אשת פוטיפר והוא נשלח לכלא למרות שלא עשה כלום. הקב"ה דאג שגם בכלא יוסף יהיה במעמד גבוה ויהיה האחראי על האסירים, ובתום עשר שנות מאסר מגיעים אליו שני שרים אחרים של המלך שהיו כלואים איתו ובפיהם חלום.

יוסף פותר להם את החלומות, שר האופים מוצא להורג כמו פיתרון יוסף, ושר המשקים עתיד להשתחרר. רגע לפני השחרור, פונה יוסף לשר המשקים ומבקש ממנו שעכשיו

נכתב על ידי: מנחם ריביץ

להזמנה והאזנה לשיחות, לתגובות ולהרשמה לרשימת התפוצה:

4663MR@GMAIL.COM || 0733-578-562

מונעת ממנו את העבודה המיטבית – חייב הוא לצאת!

באחת ממסעותיו של הרב ישראל מסלנט זצ"ל הוא עצר ללון באכסניה. אחד מעובדי האכסניה היה יהודי שומר תורה ומצוות שהתרגש לראות את הצדיק מגיע ללון במקום עבודתו. בשעת ארוחת הבוקר התיישב היהודי לצדו של ר' ישראל ודיבר איתו ארוכות. לאחר מספר דקות שיחה שאל אותו הרב: "אמור לי, אני שווה כאן באכסניה ועל כן כחלק מהתשלום אני מקבל את האוכל, אך אתה לא משלם על שהותך כאן, אם כן איך מותר לך ליהנות מהאוכל?" ענה לו היהודי: "אני לא משלם על האכסניה כי אני עובד כאן, ולכן מסכים לי בעל הבית לסעוד כאן את סעודותי".

בסוף מסעו כשחזר הרב לביתו, כינס הוא את תלמידיו ואמר להם בהתרגשות: "במסע האחרון למדתי לקח גדול מאד בעבודת ה'". כל התלמידים הצטופפו מסביב לרבי וחיכו לשמוע את הלקח שלמד, ואז הוא אמר: "מי שעובד באכסניה מקבל אוכל חינם, ומי שלא צריך לשלם!". התלמידים הסתכלו אחד על השני, וחזרו והסתכלו על הרב, ושוב הסתכלו איש על רעהו ולא הבינו מה הלקח הגדול שיש בדברי רבם, וכי הסכם השכר של עובד באכסניה הוא ספר מוסר? מה בא רבינו ללמדנו?

לאחר מספר שניות של מבטי תמהה ומבוכה של תלמידיו, פתח הרב ישראל מסלנט ואמר: "העולם הזה הוא אכסניה גדולה, את האכסניה הזאת ברא הקב"ה וכמו כל אכסניה צריכה היא עובדים. העבודה הנדרשת באכסניה זו – היא עבודת ה', לימוד תורתו וקיום מצוותיו, מי שהולך בדרך התורה ומקיים את מצוותיה נקרא עובד באכסניה, אך מי שלא מקיים את דברי התורה ולא הולך בדרכיה נחשב לאורח. עובדי ה' יכולים ליהנות מהעולם הזה בחינם – כיוון שנחשבים הם לעובדיו, אך מי שאינו עובד ה' יאלץ לתת דין וחשבון על כל הנאה שנהנה כאן".

למרות שעברו כבר מספר חודשים מאז ראש השנה ויום הכיפורים, ועל החלק בסיפור שמורה על התוספת המיוחדת לעשרת ימי תשובה כולנו מדלגים, נזכור כי ישנן שתי דרכים לחיות את החיים, אפשר לרוץ מבילוי לבילוי ולבלות את זמננו לריק, או להיות מתלמידיו של יוסף הצדיק ובכל מצב בחיים, גם כשרגוע ונעים, אך גם במצבים שהתורה מעידה שקשים כמו ארבעת הפורענויות הקשות ביותר, נחפש לראות מה רצון ה' מאיתנו ברגע זה, מה אנחנו יכולים לעשות כדי לא לרדת בעבודת ה' אלא להמשיך לעלות לדרגות חדשות של קדושה וקירבת אלוקים. ואמנם שתי אפשרויות אלה עומדות לנגדנו, אך כבר לימד אותנו הרב ישראל מסלנט כי על אחת מהן נצטרך לשלם ביוקר בסוף הדרך, אז נשנן במשך כל שהנה את התפילה מעשית בבקשה מה' זכרנו לחיים – למענך אלוקים חיים!

יוסף רצה לשוב לארצו ולקנות שם שלימות גמורה, אבל בשבת בבית האסורים אינו יכול להגשים את מבוקשו ולחזור לארץ אבותיו. לכן הוא אמר לשר המשקים: "מה שאני מבקש לצאת מהבור הזה הוא לא לשם תענוג, ולא כדי לקבל חירות מהשבי, אלא רק כי גנוב גנבתי מארץ עברים, וכל רצוני הוא לשוב לשם ולהתדבק בה". וכיוון שכל רצונו של יוסף היה לעלות לארץ ישראל על מנת להידבק בקב"ה, למרות שלא זכה לזה בחייו כיוון שכבר החלה הגלות, זכה לזה לאחר מותו שבאו עצמותיו לארץ ישראל.

וזאת, אומר הרב אייבשיץ זצ"ל, כוונת התפילה בעשית "זכרנו לחיים למענך אלהים חיים", יהודי לא מבקש מהקב"ה חיים כדי להלות את ימיו בעולם הזה, הוא מבקש חיים כדי לעשות רצון ה', כי לא המתים יהללוהו ולא כל יורדי דומה, וכל זמן שאדם חי יוכל לתקן את מעשיו, כמו שכתוב במסכת אבות "יפה שעה אחת בתורה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא". וזה מה שתיקנו לנו חכמינו בנוסח התפילה: למה אנחנו מבקשים חיים? – למענך אלוקים חיים!

אנדרו ישב שבע עשרה שנה בכלא על לא עוול בכפו, הוא חיכה שיעלו על הטעות שעשו כשהכניסו אותו לשם, הוא ייחל ליום שבו שמו ינוקה והוא יצא מחדש לחופשי. הצער מובן, החמלה מתבקשת, אך בואו נחשוב לרגע – לרוב בתי הכלא של ימינו, כמובן במדינות "מתוקנות", אינם מהסוג בו מענים אסירים בעינויי גוף, גם לא מרעיבים אותם, ולמעט מקרים בודדים של נידונים למוות שעדיין מצוי במדינות מסוימות, גם לא הורגים אותם. אדם שנכנס למאסר יודע בדרך כלל כמה זמן עתיד הוא להשאר שם, ולרוב הוא ימצא את עצמו בחוץ בזמן שנקבע אם לא לפני. ובעצם רוב הצער בכליאה הוא עצם האיסור לצאת, מארבעת הפורענויות נשארה אחת - השבי.

אבל יוסף לא היה בכלא של מדינה מתוקנת, יוסף היה ב"בור", בית אסורים של ימי קדם תחת שלטונו של פרעה. בכל רגע יכלה להיפסק אספקת האוכל, בכל יום יכלו לשנות את דינו ולהוציאו להורג – כמו שאכן קרה עם שר האופים, ותנאים סוציאליים קשה להאמין שהיו שם. על שבי כמו של יוסף ללא ספק היה צריך לשתות ארבע כוסות של גאולה.

אך כל זה לא הפריע ליוסף, הוא לא רצה לצאת כדי להפסיק את הסבל ולא כדי לזכות לתענוג על מנעמי העולם הזה, ובטח שהוא לא חלם שהוא יצא משם ישירות לכס סגן המלך. כל יהבו של יוסף, כל מבוקשו היה אחד – לעבוד את ה' בשלימות, אם הוא היה יכול לעבוד אותו באופן מיטבי בתוך הבור – לא היה מבקש משר המשקים שיזרז את שחרורו, אך כיוון שהיותו בבור